

JÄMTLAND

Studiecirkeln

I en studiecirkel bestämmer deltagare och cirkelledare tillsammans studiernas inriktning. Det är bra att redan i början diskutera hur ni tycker att arbetet bör gå till, hur ofta ni vill träffas och vilket arbetstempo ni önskar hålla.

Första sammankomsten presenterar ni er förstås för varandra i cirkeln, antecknar varandras namn, adresser och telefonnummer. Berätta varför ni har valt just denna cirkel och vad ni väntar er av studierna.

I en studiecirkel som fungerar bra är alla aktiva i arbetet. Ta gärna upp och diskutera hur ni kan arbeta tillsammans så att alla kommer till tals. Kan ni läsa mellan sammankomsterna eller utföra något annat arbete då? Ni kan t.ex. dela upp mellan er att ta reda på faktauppgifter som inte finns med i boken.

Bläddra igenom studiematerialet tillsammans. Läs innehållsförteckningen och försök att få en uppfattning om innehållet. Bestäm vilka avsnitt som förtjänar en grundlig behandling och välj ut diskussionsfrågor som intresserar er! Nöj er inte med studiehandledningens förslag till diskussionsfrågor, utan formulera egna frågor som kanske passar bättre till den inriktning ni vill ge studierna. Ett förtydligande när det gäller registret i grundboken: om det står t.ex. s 25f, så betyder det s 25 och 26 (f = följande sida); om det står s. 25ff, så betyder det s 25 och minst två sidor som följer direkt efter den (ff = flera följande sidor). Detta sätt att göra sidhänvisningar används för att spara utrymme.

Tilläggsmaterial

Boken Jämtland ger en översiktlig bild av landskapet. Cirkelns som vill studera Jämtland mer ingående ur olika synvinklar kan ha stor nytta av att skaffa kompletterande litteratur. Se litteraturlistan s. 125. Det går att beställa böcker vid alla kommunala bibliotek.

Vill ni läsa skönlitteratur med anknytning till Jämtland? Skönlitteraturen kan ibland säga mer än en faktatext om hur det verkligen är att bo och leva i en särskild del av landet. Texter av skönlitterära författare som Gustav Hedenvind Eriksson, Carl-Göran Ekerwald, Kerstin Ekman, Ing-Marie Eriksson, Bodil Malmsten m.fl. kan berika studierna. Kapitlet Kultur med jämtska rötter ger många tips. Diskutera om ni vågar er på utmaningen att bekanta er närmare med jamskan, republiken Jämtlands eget språk, se s. 80-82. Kanske kan ni turas om att göra korta inledningar om det ni läst.

Kartor över Jämtland kan berika studiearbetet mycket, både detaljerade kartor och översiktskartor. Utnyttja dem som finns i boken och skaffa åtminstone en gemensam karta i större skala till cirkeln. Många ortnamn nämns i texten och det kan vara spännande att följa ett beskrivet skeende på kartan. En detaljerad karta har ni också stor nytta av om ni planerar en resa som avslutning på studierna.

Det är intressant att följa lokalpressen: se s. 7 i boken. Via det som skrivs i tidningarna kommer ni i närkontakt med vad som händer i landskapet även om cirkeln pågår i en helt annan landsända. Enklast gör man det förstås via Internet. En annan möjlighet är att korttidsprenumerera på en tidning, t.ex. medan cirkeln pågår och dela på kostnaderna. Lokaltidningar på webben kan ni läsa på adresserna www.ltz.se och www.op.se

Ta gärna del av kommunernas information och turistinformationen, som ofta är välgjord och sakligt intressant. Om några i cirkeln har tillgång till Internet kan ni dela på att göra sökningar mellan

sammankomsterna som ger er de tilläggsinformer-
tioner ni vill ha. Exempelvis kan ni den vägen få
fram fakta om näringslivet i Jämtland och mängder
av turistinformation. Här är några hemsidor att
börja söka på:

www.jamtland.info ger information om sevärdhe-
ter, evenemang, friluftaktiviteter och mycket an-
nat av intresse för besökaren.

www.jamtland.se innehåller mycket olika slags
information om Jämtland och kommunerna med
länkar till kommunernas egna hemsidor.

www.z.lst.se har information om bl.a. miljöfrågor,
naturvård, näringsliv samt sökfunktion A-Ö.

www.storsjoyran.se ger upplysningar om Republi-
ken Jämtland, tillfällen att träna uttal av jamska och
information om yranveckan.

www.ur.se/landskap/jamtland ger dialektprover,
historiekunskap och sevärdhetsinformation bland
annat.

www.storsjoodjuret.com ger förstås viktiga upplys-
ningar om en unik Jämtlandsattraktion.

En resa i Jämtland

Tänker ni avsluta studierna med att resa runt i
Jämtland, så har ni god hjälp av kapitlet ”Jämt-
land runt”, när ni planerar resan. Vad behöver ni
förbereda? Vad vill ni se, vilka miljöer har ni blivit
särskilt intresserade av?

Behöver ni skaffa informationsmaterial? Hur
ska ni åka dit? Måste ni kontakta folk i förväg för
att kunna göra bra studiebesök? Vad kostar alltsam-
mans? Vem tar reda på vad?

När ni slutar

I slutet av er studiecirkel är det värt att diskutera
hur arbetet har fungerat. Motsvarade cirkeln era
förväntningar? Skulle ni vilja lägga upp en annan
cirkel annorlunda? Vad anser ni om boken? Skriv
gärna till ”Redaktören för landskapsstudier, Bilda
Förlag, Box 42 053, 126 13 Stockholm” och berätta
om cirkelarbetet och hur ni tycker att boken kan
förbättras!

Vill ni fortsätta studierna med en annan land-
skapsbok eller skulle ni vilja pröva på något nytt
ämne?

Frågeställningar att samtala om

Frågeställningarna nedan är avsedda som en allmän inspirationskälla, en liten hjälp att komma igång med studierna. Välj bara ut sådana frågor som intresserar er och formulera gärna egna, som passar bättre för de syften som just ni har med cirkeln.

NATUREN I JÄMTLAND

- Försök summera hur fjällen uppstod i Jämtland. Kapitlet berättar kort om processen.
- Vad är det som avgör var olika växter trivs? Läs vad texten säger om växtligheten i fjällen, kambrosilurområdet respektive urbergsområdet. Har ni egna erfarenheter t. ex. av att försöka odla växter i andra miljöer än där de normalt växer?
- Jämtlands landskapsblomma är en orkidé. Vilka andra orkidéarter känner ni till som växer vilt i Sverige? Använd gärna en flora.
- I Jämtland finns alla de fyra större rovdjursarterna. Vilket värde ser ni i att försöka skydda dessa arters överlevnad?
- Vad säger texten om skillnaden mellan mossar och kärr? Läs gärna mer i någon bok om hur de bildas.
- Omkring en tredjedel av de hotade växt- och djurarterna i Sverige är knutna till jordbrukslandskapet. Vad kan man göra som enskild människa och vilka åtgärder bör man kräva av myndigheterna för att stoppa den här utvecklingen mot artutarmning? Om ni jämför med hur naturen såg ut i er ungdom, vilka arter har blivit påfallande mer sällsynta?
- Hur tycker ni att den ömtåliga fjällnaturen ska få användas för renskötsel, turism, skogsavverkning och vattenkraftsutbyggnad?
- Ammerån har lagskyddats. Nu vill bl.a. skogsbolaget SCA åter diskutera utbyggnad av vattenkraften. Vad anser ni talar för och emot att bevara de återstående fritt strömmande vattendragen i Sverige ej utbyggda?
- Vilka av de naturområden som omnämns i kapitlet skulle ni helst vilja se under en resa i Jämtland?

JÄMTLANDS HISTORIA

- Varför kom den äldsta bebyggelsen i Jämtland att lokaliseras till Storsjöbygden?
- Jämför Jämtlands historia före järnåldern med samma tidsperiod i något sydligt landskap. Vilka likheter och skillnader ser ni?
- Kände ni till att Jämtland under lång tid var tämligen självständigt med egen ”regering” – Jamtamot? Historiskt har jämtarna känt sig väl så befryndade med norrmän som med svenskar. Hur tror ni att det kan återverka på Jämtlands position i dagens Sverige?
- Det finns inga skriftliga källor som berättar att Jämtland verkligen nåddes av digerdöden. Hur kan vi ändå vara tämligen säkra på att den härjade även här?
- Hur förändrades jämtarnas yttre levnadsvillkor under olika perioder efter kristnandet? Varför blev Jämtland så ofta krigsskådeplats under 1500- och 1600-talen? Hur tror ni jämtarna påverkades av att leva i ett område som länge var omstritt och periodvis hemsökt av invaderande trupper från Sverige respektive Danmark-Norge?
- Vilka skäl kan ligga bakom att man förde en mild politik mot danska/norska präster när Jämtland skulle försvenskas? Konsultera gärna Jämtlands och Härjedalens historia del 3.
- Hur användes jämtarna i den svenska krigsmakten efter det att Jämtland blivit svenskt?
- Vilka teorier har ni om varför så många soldater dog under återmarschen från Norge 1718/1719?
- Jämför jämtlandsböndernas sätt att bedriva sin näring under 1700-talet, under moderniseringsförsöken tidigt på 1800-talet respektive när marknadsekonomin slog igenom i slutet av århundradet.
- Hur förändrades sättet att se på skogen under samma tid? Vilken roll har skogsbruket spelat för jämtlänningarna?
- Magnus Huss gjorde ett ingrepp i den jämtländska naturen som för all framtid påverkade många människors försörjning. Varför tror ni att de ansvariga för att Döda fallet uppstod klarade sig genom rättsprocessen så lindrigt.

- Vad låg bakom tillkomsten och lokaliseringen av Östersund?
- Vad betydde tillkomsten av järnvägarna för Jämtlands utveckling?
- Läs om utvecklingen i Jämtland under 1900-talet. Hur vill ni beskriva den med egna ord? Ser ni några likheter och skillnader mot utvecklingen i ert eget landskap?
- Bör folk finna sig i att flytta dit där jobben ”finns”? Eller bör politikerna nu försöka att bromsa vidare utflyttning från landsbygden? Hur i så fall? Vad vinner och vad förlorar den som flyttar?
- Hur kan man förklara att en del mindre orter lever kvar medan andra ”dör sotdöden”? Är det möjligt att åstadkomma en uppblomstring i glesbygden med en bra regionalpolitik?
- Försök tillsammans att summera hur Jämtlands historia skiljer sig från andra landskaps.

KULTUR MED JÄMTSKA RÖTTER

- Vilka av alla de författare, konstnärer och musiker som nämns hade ni hört talas om tidigare? Kan ni dela upp mellan er att ta reda på mer om dem och berätta för varandra?
- Har ni hört jämtska talas? Hur vill ni förklara det nyvaknade intresset för jämtskan? Vad kan detta intresse betyda för kulturlivet i Jämtland?
- Vilka är de viktigaste uppgifterna för en hembygdsförening i dagens Sverige? Hur påverkas kulturlivet i bygden och i landskapet i stort av att hembygdsföreningarna är aktiva som i Jämtland? Vad känner ni till om hembygdsföreningarnas verksamhet i era hemtrakter?
- Många av de jämtländska författarna har blivit inspirerade av hembygdens natur och historia. Om vilka författare i er egen hembygd kan man säga detsamma?
- Diskutera bygdespelens värde när det gäller att väcka intresse för händelser i en trakts historia? Kan de bidra till att väcka intresse även för annan teater?

JÄMTLAND RUNT

- Vad tror ni det är som i första hand lockar turisterna till Frösön, till Östersund och till Jämtland i stort?
- ”Jamtli – ett levande förr”, är det bästa sättet att presentera Jämtlands förflutna för besökare? Planerar ni själva ett besök?
- Sanering av städer innebär ofta att kulturhistoriskt värdefulla hus rivs. I Östersund finns välbevarad trähusbebyggelse, men också ingrepp med storskaligt byggande. Tar vi svenskar sämre vara på vår byggnadshistoria än andra nationer? Vad talar för och emot att bevara stora delar av gammal bebyggelse?
- Vilka av alla sevärdheter som beskrivs i kapitlet finner ni mest spännande att se på ort och ställe under en resa i Jämtland? Pröva att var och en skriver ned de fem som lockar henne/honom mest och jämför sedan vad ni kom fram till.

VINTERLANDET JÄMTLAND

- Vad tror ni det var som gjorde att de tidiga turisterna visade ett så stort intresse för just Jämtland?
- Vad kännetecknar en bra turistort för sommarturister respektive vinterturister enligt er mening?
- Vad menar ni skiljer turistsatsningarna i Åre från dem i andra svenska vintersportorter? Hur påverkas livet för de bofasta av en så stor turistsatsning som den i Åre? Vilka är fördelarna och nackdelarna för dem med att ha många turister i trakten?
- Vad tycker ni att jämtlänningarna kan satsa mer på i framtiden för att utveckla turismen i sitt landskap? Vad anser ni att det krävs för att en egen semesterresa i Jämtland ska bli lyckad?

BILDA FÖRLAG

BILDA FÖRLAG, BOX 42 053, 126 13 STOCKHOLM, TEL. 08-709 04 00
FÅR KOPIERAS FRITT • ISBN 978-91-574-7999-0